

E S S Ä

## Varför mikrohistoria?

Om teckentydningens dragningskraft och historievetenskaplig transparens

ANNASARA HAMMAR & LINN HOLMBERG\* *Stockholms universitet*

Vad är mikrohistoria? Svaren har med tiden blivit många. De historiker som på 1970-talet först började använda begreppet för att beskriva sin forskning erbjöd inledningsvis mer eller mindre välutvecklade definitioner av dess innebörd.<sup>1</sup> Under årens lopp har definitionsdiskussionerna fördjupats och mångfaldigats i takt med att antalet mikrohistoriska studier ökat inom en rad olika discipliner och i flera länder.<sup>2</sup> Vissa av dessa studier har uttryckligen presenterats som mikrohistoriska av sina författare medan andra har givits epitetet av sina läsare. Detta har lett till en rad motstridiga uppfattningar om vad mikrohistoria egentligen är, kan eller bör vara.

Anledningarna till denna mångfald är förstås många. Förutom skillnader i nationella, regionala och lokala ämnestraditioner så bär även enskilda forskare på olika erfarenheter och orsaker till varför just de blev mikrohistoriker. Trots att personliga bakgrundshistorier är centrala, inte bara för mikrohistorikers utan alla forskares gränsdragningar och definieringsanspråk, så berättas de sällan. Kanske beror det på att det fortfarande anses bryta mot vetenskapligt dekorum att bli personlig i akademisk text. Denna inställning kan te sig motsägelsetfull med tanke på hur stor vikt vi i dag lägger vid sociala nätverk, rumsliga mötesplatser

Essän har granskats av två lektörer.

\* Postdoktor i historia (Hammar) och postdoktor i idéhistoria (Holmberg).

1. Carlo Ginzburg, "Microhistory: Two or Three Things I Know About It", *Critical Inquiry* 20:1 (1993) s. 10–35; Giovanni Levi, "On Microhistory", i Peter Burke (red.), *New Perspectives on Historical Writing* (Cambridge 1991) s. 93–113; Edward Muir, "Introduction: Observing Trifles", i Edward Muir & Guido Ruggiero (red.), *Microhistory and the Lost Peoples of Europe* (Baltimore 1991) s. vii–xxviii.

2. Se t.ex. Sigurður Gylfi Magnússon & István M. Szigjártó, *What is Microhistory? Theory and Practice* (London 2013).

och personliga levnadsvillkor för att förstå förfluten kunskapsproduktion. I denna essä kommer vi därför att förhålla oss till det personliga på ett annat sätt.

I stället för att argumentera för en ny teoretisk definition av mikrohistorias gränser, presentera ytterligare en översikt av fältets historiografi eller ännu en empirisk-metodologisk exempelstudie så närmar vi oss ämnet genom att reflektera över hur – och inte minst varför – vi själva kommit att kalla oss mikrohistoriker. Denna ingång ska inte tolkas som att vi anser att akademisk text i allmänhet bör skrivas på ett mer personligt sätt (eller att vi alltid själva föredrar att skriva så). Utgångspunkten är snarare att det finns en poäng med att då och då prata öppet om icke-vetenskapliga aspekter av forskning: hur personlighet, lärandestilar, inre drivkrafter, kollegiala samtal och rumsliga mötesplatser samspelar med källmaterialens natur och teoretiska texters påverkan. Inom det mikrohistoriska fältet finns en lång tradition av att diskutera och analysera just sådana saker. Denna essä kan därför beskrivas som en historisering av två nydisputerade forskares gemensamma och pågående tankeprocess om mikrohistoria. Den kan också läsas, för den som så önskar, som en mikrohistoria om mikrohistoria.

### *Två doktorander, två brokiga källmaterial*

På ytan kan våra färdiga avhandlingar framstå som högst olikartade. Den ena behandlar historien bakom ett okänt encyklopediprojekt i upplysningstidens Paris, den andra maktens praktiker inom den svenska 1600-talsflottan.<sup>3</sup> Men de vilar på en gemensam grund sprungen både ur personliga erfarenheter och ur det faktum att vi tillbringade stora delar av vår forskningsutbildning tillsammans. Vi började på dagen samtidigt som doktorander på Umeå universitet i september 2009 och vi disputerade med bara en veckas mellanrum i maj 2014. Under dessa år hann vi med åtskilliga diskussioner om teori och metod på seminarier, kurser, workshops och konferensmiddagar, i personalrummet, på våra kontor och på *afterworks*. Eftersom vi båda studerade tidigmodern tid möttes vi i en upplevelse av att våra fragmentariska källor med sina svårtydda

3. Linn Holmberg, *The Forgotten Encyclopedia: The Maurists' Dictionary of Arts, Crafts, and Sciences, the Unrealized Rival of the Encyclopédie of Diderot and d'Alembert* (Umeå 2014); dens., *The Maurists' Unfinished Encyclopedia*, Oxford University Studies in the Enlightenment (Oxford 2017); AnnaSara Hammar, *Mellan kaos och kontroll: Social ordning i svenska flottan 1670–1716* (Lund 2014).

handskrifter innebar andra typer av metodproblem än de som våra mer samtidsorienterade kollegor brottades med.

Under första terminen på forskarutbildningen kom Linn över ett spännande källmaterial på det franska nationalbibliotekets handskriftsavdelning. Det var ett opublicerat utkast till ett uppslagsverk över vetenskaper, konster och hantverk, skrivet av benediktinmunkar i 1740-talets Paris. Projektet visade sig ha pågått precis samtidigt som Diderot och d'Alembert sammanställde den stora franska encyklopedin (1751–1772), senare känd som upplysningens främsta idémedium. Linn beslöt sig för att undersöka vad för slags uppslagsverk munkarna velat skapa i jämförelse med filosoferna och varför arbetet aldrig publicerades. Detta visade sig emellertid vara lättare sagt än gjort. Det fanns knappt några historiska källor som omnämnde projektets existens. Själva encyklopedimanuskripten bestod av sex foliovolymmer som var ofärdiga, ofullständiga och efterhandsredigerade av nationalbibliotekets kuratorer på 1800-talet. Det fanns inget förklarande förord eller signaturer som angav kompilatörernas identitet och antal. Utkasten hade tillkommit med flera års mellanrum och angav ibland olika inriktningar för projektets karaktär. Som om detta inte komplicerade läget tillräckligt så visade sig materialet även innehålla textstycken som kopierats från hundratals publikationer, vilka i sin tur plagierade andra verk. Hur skulle man som idéhistoriker egentligen studera ett sådant källmaterial?

I brist på andra uppslag började Linn med att kartlägga encyklopedimanuskripten. Hon närmade sig materialet som en detektiv och betraktade varje detalj som en potentiell ledtråd. Hon fördjupade sig i handstilsanalys för att avgöra skribenternas antal och identitet. Hon studerade papprets, bläckets och bindningens materialitet för att särskilja 1800-talskuratorernas redigering från munkarnas. Hon genomsökte textinnehåll och marginaler på jakt efter datum, avslöjande personliga tillägg, kludd, spill och andra ledtrådar till utkastens kronologiska tillkomst och produktionsomständigheter. Genom att följa i munkarnas fotspår – läsa de böcker, tidskrifter, uppslagsverk och memoarer som de hade läst – analyserade hon deras skriv- och läspraktiker såväl som deras ställningstaganden om projektets innehåll och form. Pusselbit lades till pusselbit och en bild tog sakta form av historien bakom ett lärdomsprojekt som övergetts mitt i sin tillblivelse.

AnnaSara hade andra problem. Hennes källmaterial bestod av pro-

tokoll från flottans domstol amiralitetsrätten som hon medvetet sökt upp i hopp om att det skulle kunna gå att skriva en avhandling med protokollen som grund. Materialet var relativt intakt. Det fanns visserligen stora tidsmässiga luckor men protokollen var inbundna årsvis, i sin helhet och oftast med samtliga domslut och bilagor tillgängliga. Det fanns inga tvivel om vem som skrivit vad eller vad protokollens syfte var. Däremot hade källmaterialets karaktär en direkt påverkan på den information som förmedlades där. Protokollen återgav människors utsagor i korthuggna, sammanfattande ordalag, eller så berättade människorna själva ofullständiga historier, tillrättalagda för att vinna gehör hos rättsens ledamöter. Ibland gjorde det stora avståndet i tid vittnesmålen i rätten nästan obegripliga. Mest besvärande var att överhetens tolkningar och värderingar låg som ett nästan ogenomträngligt raster över alltihop, ett besvärligt dilemma för den som fått för sig att undersöka den underlydandes uppfattningar om samma överhet.

Osäker på hur hon skulle hantera problemen började AnnaSara renskrivna samtliga volymer, från pärm till pärm i ett försök att vinna tid. Under den processen uppenbarade sig en form av metod. Hon började markera avvikelser, konstigheter och sådant som var svårbegripligt. Därefter fortsatte hon att granska påståenden, handlingar och tystnader som upprepade sig och jämföra dem med varandra. Hon insåg efter hand att hon ville hitta materialets inre systematik för att förstå vad det egentligen berättade och var skiljelinjen mellan den avsiktliga informationen i protokollen och den oavsiktliga egentligen gick. Någonstans i detta blev hon också medveten om att hon hade en ganska tydlig idé om att flottans och tidens maktrelationer blödde igenom även minsta hälsning, gräl, gest och ordväxling, hur hastigt det än glimrade förbi i materialet.

#### *Den meningsfulla detaljen och teckentydningens dragningskraft*

Halvvägs in i forskarutbildningen definierade vi ännu inte våra studier som mikrohistoriska, men vi kan i efterhand konstatera att vårt sätt att arbeta hade stor likhet med många mikrohistorikers. Detta var i och för sig inte speciellt konstigt. Det hade när allt kommer omkring inte saknats dylika influenser i vår omgivning. Linn hade redan på grundutbildningen lusläst Robert Darntons kultur- och bokhistoriska studier om 1700-talets Frankrike och imponerats stort av vetenskaps-historikern Owen Gingerichs bibliografiska detektivhistoria *Boken som*

ingen läste, för att inte tala om Umberto Ecos historiska detektivroman *Rosens namn*.<sup>4</sup> AnnaSara hade läst Natalie Zemon Davies *Martin Guerres återkomst* och Carlo Ginzburgs *Osten och maskarna* och då tyckte att historieintresset äntligen på allvar blev förankrat.<sup>5</sup> Dessa influenser bidrog sannolikt till att vi senare fick upp ögonen för våra respektive källmaterial och att vi tog oss an dem som vi gjorde.

Den text som fick Linn att börja definiera sitt avhandlingsarbete som mikrohistoriskt var Ginzburgs artikel "Morelli, Freud and Sherlock Holmes: Clues and Scientific Method".<sup>6</sup> Hon upplevde att den satte ord på det arbete som hon utfört under alla månader i Paris. Likt en jägare eller detektiv hade hon använt sitt detaljsinne och sin koncentrationsförmåga för att hitta meningsfulla samband och mönster i benediktinernas ofärdiga encyklopedimanuskript. Hon hade också långsamt blivit övertygad om att detta för omvärlden misslyckade och betydelselösa projekt kunde säga minst lika mycket om kunskapsproduktionens villkor i 1700-talets Paris som den framgångsrika och efterhandskanoniserade Encyklopedin, för att inte tala om klostervärldens förhållande till upplysningstänkan- det. Genom detaljstudiet av det lilla kunde hon säga något substantiellt om det stora.

AnnaSara fick en motsvarande aha-upplevelse när hon någon gång under våren 2013 läste Clifford Geertz "Deep Play: Notes on the Balinese Cockfight".<sup>7</sup> Genom hela artikeln redogör Geertz lika mycket för sig själv och sina reaktioner som han gör för det samhälle han studerar. En forskare som i hans situation låtsats vara opersonlig och objektiv hade varit djupt örlig mot sin undersökning och mot sina läsare. AnnaSara tyckte att hennes position inte var så annorlunda. När hon läste 1600-talets källor kunde hon aldrig bli något annat än en utifrån kommande främling. Geertz *thick description* förespråkade dessutom att man skaf-

4. Robert Darnton, *Pornografi och revolution: Förbudna bästsäljare i det förrevolutionära Frankrike* (Stockholm 1996); dens., *Stora kattmassakern och andra kulturhistoriska bilder från fransk upplysningstid* (Stockholm 1987); Owen Gingerich, *Boken som ingen läste: I spåren av Copernicus Revolution* (Stockholm 2005); Umberto Eco, *Rosens namn* (Stockholm 1983). Edward Muir gör en poäng av att mikrohistoria och Ecos roman var produkter av samma intellektuella miljö i norra Italien; Muir (1991) s. vii.

5. Natalie Zemon Davies, *Martin Guerres återkomst* (Stockholm 1985); Carlo Ginzburg, *Osten och maskarna: En 1500-talsmjölnares tankar om skapelsen* (Stockholm 1983).

6. Carlo Ginzburg, "Morelli, Freud and Sherlock Holmes: Clues and Scientific Method", *History Workshop Journal* 9 (1980) s. 5–36.

7. Clifford Geertz, "Deep Play: Notes on the Balinese Cockfight", i *The Interpretation of Cultures* (New York 1973) s. 412–453.

fade sig ett öga för detaljer och därefter omsorgsfullt och steg för steg kontextualiserade dessa detaljer.<sup>8</sup> För AnnaSara kändes det som om hon slutligen fick tillåtelse att ge små ting som enstaka gester, ordväxlingar, handlingar och uttalanden en medveten och systematisk uppmärksamhet. Geertz gav henne en nyckel som låste upp källmaterialets spänningar mellan det levda och det iscensatta livet, det faktiska och det påstådda eller, om man så vill, mellan kropp och retorik. Så småningom ledde detta till en mer renodlad mikrohistorisk ansats i avhandlingen.

Med tanke på att vi båda arbetade mikrohistoriskt innan vi kom att definiera vårt tillvägagångssätt i sådana termer så kommer det nog inte som en förvåning att vi i dag föredrar att definiera mikrohistoria som ett visst sätt att göra historia på. I sin lärobok i mikrohistoria från 2014 skriver Anna Götling och Helena Kåks att mikrohistoria bör förstås som ett perspektiv som innebär att "komma historiens många vanliga människor nära"<sup>9</sup>. En sådan definition utgår i stället från själva studieobjektet. Men människor, ting eller fenomen behöver inte vara "vanliga" för att vara relevanta mikrohistoriska undersökningsobjekt. I många fall kan det tvärtom vara mer intressant att titta på det konstiga, det avvikande och det marginella.<sup>10</sup> En mikrohistorisk studie kan alltså i teorin behandla vilket tema som helst under vilken tidsperiod som helst, förutsatt att det finns källmaterial. Den yttersta ambitionen är dessutom oftast något mer än att bara "komma nära". Mikrohistoriker fördjupar sig inte i enskilda detaljer för dess egen skull, utan för att kunna säga något väl underbyggt om ett större kulturellt och samhällsligt fenomen.<sup>11</sup> Det stora och det lilla, mikro och makro, är även relativa begrepp. På avstånd framstår även stora ting som små, medan små ting blir stora när man går nära.<sup>12</sup> Prefixet "mikro" i mikrohistoria behöver därför inte ha något med storleken på undersökningsobjektet att göra. Giovanni Levi

8. Geertz (1973) s. 3–30.

9. Anna Götling & Helena Kåks, *Mikrohistoria: En introduktion för uppsatsskrivande studenter* (Lund 2014) s. 21.

10. Robert D. Brown, "Microhistory and the Post-Modern Challenge", *Journal of the Early Republic* 23:1 (2003) s. 11.

11. Se t.ex. Matti Peltonen, "Clues, Margins, and Monads: The Micro-Macro Link in Historical Research", *History and Theory* 40:3 (2001) s. 347–359; Natalie Zemon Davies, *I marginalen: Tre yrkeskvinnors uppbrott på 1600-talet* (Stockholm 1998) s. 222.

12. Om relationen mellan distans och närhet, agens och struktur, mikro och makro, se John Brewer "Microhistory and the Histories of Everyday Life", *Cultural and Social History* 7:1 (2010) s. 87–109; Mark Salber Phillips, "Distance and Historical Representation", *History Workshop Journal* 57:1 (2004) s. 123–141; Levi (1991) s. 95–98; Matti Peltonen, "What is Micro in

argumenterade tidigt för att "mikro" i själva verket refererade till just mikrohistorikerns arbetssätt.<sup>13</sup> Genom att välja mikroskopisk närhet framför distans får mikrohistorikern möjlighet att observera relationen mellan individens agens och samhällets normerande strukturer. Denna relation är särskild viktig för att kunna förklara historisk förändring. Roger Chartier konstaterade, i en nu berömd formulering, att

it is on this reduced scale, and probably only on this reduced scale, that we can understand, without deterministic reduction, the relationships between systems of beliefs, of values and representations on the one hand, and social affiliations on the other.<sup>14</sup>

Att gå nära innebär en möjlighet att vrida och vända på varje sten, att skapa sig en empirisk förtrogenhet med källorna och att grundligt underbygga påverkanssamband i stället för att göra svepande jämförelser av ytliga likheter på håll. Att reducera skalan gör inte bara den historiska bilden mer komplex, utan också mer komplett.

Många mikrohistoriker har precis som vi ägnat sig åt bortglömda eller tidigare förbisedda delar av historien. Det misslyckade, de fattiga och de maktlösa har dock sällan genererat floder av personliga dagböcker, brev, pamfletter och idéförlaringar. I det läget återstår inget annat än att skrapa ihop de fragment som finns och sedan med patologisk noggrannhet finkamma dessa i jakt på ledtrådar som kan belysa eller förklara. Den mikrohistoriska metoden att granska allt och fästa sig vid små, men betydelsefulla markörer, är således stundom kanske sprungen mer ur nöd än lust. Men metoden är, som vi strax ska se, mer än en metod. Den kan också vara ett kunskapsteoretiskt ställningstagande.

### *Kunskapsteori och historiska narrativ*

Teoretiska, abstrakta tankegångar må bäst uttryckas i akademisk text, men det är sällan där i skrivandeögonblicket som de blir till. De föds och utvecklas i samtal på seminarier och workshopsessioner, på fikaraster och luncher, i universitetskorridorer, på konferensmingel och postseminarier.

Micro History?", i Hans Renders & Binne de Haan (red.), *Theoretical Discussions of Biography: Approaches from History, Microhistory, and Life Writing* (Leiden/Boston 2014) s. 107–110.

13. Levi (1991) s. 93.

14. Roger Chartier, "Intellectual History or Sociocultural History? The French Trajectories", i Dominick LaCapra & Steven L. Kaplan (red.), *Modern European Intellectual History: Reappraisals and New Perspectives* (Ithaca, NY 1982) s. 32.

Under många, långa samtal på universitetskrogen Rött – Umeås mindre fashionabla motsvarighet till kaffehuset Procope i 1700-talets Paris – fann vi att våra närbesläktade sätt att angripa våra källmaterial inte bara handlade om metod utan också bottnade i en liknande syn på kunskapsteori och historieskrivande i stort. Från början var det inte ett uttalat resonemang, utan mer en känsla. Vi hyste båda en tveksamhet inför de stora historiska narrativens bedrägliga enkelhet och tillrättalagda dramaturgi, men besvärades samtidigt av postmodernitetens relativism. Vi längtade efter en historieskrivning där själva forskarprocessen fick lov att vara mer transparent, tvivlande och självreflekterande än enligt gängse normer för vetenskaplig text. Vi grubblade på varför det historiska framställningssättet och den historiska undersökningen så ofta behandlades som två företeelser när de var så oundvikligen sammanflätade med varandra.

Linn insåg tidigt att bilden av benediktinernas encyklopediprojekt helt och hållet baserades på hennes kombinationer och urval av (vad hon själv upplevde vara) betydelsebärande "ledtrådar" och den ordning som dessa presenterades i. AnnaSara brottades samtidigt med omöjligheten att förvandla den myriad av olika röster som fanns i hennes källmaterial till en enda enhetlig historia. Vi upplevde den traditionella forsknings-texten som för fyrkantig och tillrättalagd för att sant kunna fånga materialet och den vindlande tvetydigheten i vår egen forskningsprocess. Ingen av oss kunde komma ifrån känslan att ett sådant tillrättaläggande berövade läsaren på väsentlig information. Vi förmedlade inte bara kunskap, vi skapade den ju, i bemärkelsen utformade, frambringade och presenterade något som för andra inte redan var känt. Om vår ambition var vetenskaplig transparens, var det då inte vår skyldighet att redogöra för de val som låg till grund för de historiska narrativ som vi skapade? Här fann vi återigen stöd och inspiration i mikrohistoriska studier.

Mikrohistoria var i begynnelsen själv en av många reaktioner på det stora historiska narrativ som fram till 1970-talet dominerade både historieskrivningen *per se* och andra områden: berättelsen om det moderna samhällets och naturvetenskapernas ovevkliga framåtskridande.<sup>15</sup> För

15. Om mikrohistoria och vetenskapshistoria, se Paula Findlen, "The Two Cultures of Scholarship?", *Isis* 96 (2005) s. 230–237; Soraya de Chadarevian, "Microstudies versus Big Picture Accounts?", *Studies in History and Philosophy of Biological and Biomedical Sciences* 40 (2009) s. 13–19.



att verka trovärdigt och sammanhängande var detta narrativ tvunget att utelämnas stora delar av historiska skeenden och framför allt många grupper av människor och kunskapsproducenter. När ekonomiska kriser och sociala spänningar fick narrativet att krackelera spillde reaktionerna över in i akademien.<sup>16</sup> Mikrohistoria, så som den inledningsvis formulerades av italienska historiker som Levi och Ginzburg, erbjöd flerstämiga, motstridiga och splittrade narrativ som ett alternativ till det stora från-ovan formulerade framstegsnarrativet. Samtidigt var det också ett alternativ till en dåtida socialhistorisk forskning upptagen av kvantitativa metoder och statistik.<sup>17</sup>

Enligt Levi har den mikrohistoriska framställningsformen två kännetecken. Det ena är, som ovan nämnts, att detaljerat och empiriska redogöra för solida fakta om enskildheter som annars suddas ut av mikrohistoriska generaliseringar och kvantitativa analyser. Det andra är att inkludera sig själv och forskningsprocessen med alla dess problem i det historiska narrativet. Levi skriver:

This method clearly breaks with the traditional assertive, authoritarian form of discourse adopted by historians who present reality as objective. In microhistory, in contrast, the researcher's point of view becomes an intrinsic part of the account.<sup>18</sup>

Flera mikrohistoriska undersökningar kännetecknas mycket riktigt av att forskaren skriver in sig själv i tolkningen av studieobjektet.<sup>19</sup> Detta väl speglar en medvetenhet om att alla historiska framställningar är narrativ och därmed mänskliga, subjektiva skapelser. Eller som Brewer så elegant formulerar det: "No story is innocent; all narratives involve plotting. They necessarily involve choice, inclusion and exclusion."<sup>20</sup>

Sigurður Gylfi Magnússon noterar att det på 1980-talet var näst intill otänkbart att som forskare stiga in i sin text. Trots att en konstruktivistisk kunskapssyn fått allt större spridning i den akademiska världen under 2000-talet så är idealet om den opersonliga vetenskapliga tex-

16. Levi (1991) s. 93–94.

17. Brewer (2010) s. 87–109.

18. Levi (1991) s. 106.

19. T.ex. Darnton (1987); Ginzburg (1984); Jill Lepore, "Historians Who Love Too Much: Reflections on Microhistory and Biography", *The Journal of American History* 88:1 (2001) s. 129–144; Davies (1985).

20. Brewer (2010) s. 97.

ten fortfarande livskraftig.<sup>21</sup> Motsatsen – det personliga tilltalet – har ibland förknippats med den radikala postmoderna föreställningen att historiska narrativ kan likställas med skönlitteratur. Denna hållning har tillbakavisats starkt av bland andra Richard D. Brown som understrukt att historikers arbete förvisso kräver både empati och fantasi, men till skillnad från skönlitterära författare så står det dem inte fritt att fantisera ihop vilka berättelser som helst. Svepande och distanserade makronarrativ löper i detta avseende större risk att med sitt gudalika observatörs perspektiv<sup>22</sup> närma sig skönlitteraturens fantasifullhet. Mot denna bakgrund kan mikrohistoriens detaljerade, närgångna redogörelser för källor och forskarens eget tolkningsarbete erbjuda "a powerful corrective to post-modern scepticism about the possibilities for truthful history".<sup>23</sup> Genom att skriva fram sig själv har mikrohistorikern möjlighet att vara mer öppen med sin egen subjektivitet och grunderna för sina val än den som konsekvent skriver ut sig själv ur texten. Inkluderingen av ett forskarjag som väljer och väljer bort, värderar, tvivlar och upptäcker återvändsgränder väcker inte bara insikt hos läsaren om innehållets tillkomstvillkor, utan öppnar upp för självreflektion hos textförfattaren över den egna rollen som kunskapsproducent.

Precis som många andra av 1960- och 1970-talens motreaktioner är mikrohistoria i dag så pass etablerat inom akademien att mycket av den ursprungliga rebelliskheten har runnit av. Utanför universitetsvärlden ser det annorlunda ut. Här lever de stora historiska narrativen kvar i läroböcker och populärhistoria. Kanske är det därför inte så konstigt att många nyblivna universitetsstudenter förknippar "riktig" historia med politisk historia på makronivå, medan övriga perspektiv betraktas som sidospår och avfartsvägar.

### *Mot en mer transparent historieskrivning*

Det finns, naturligtvis, ingen vetenskaplig relevans i sig att utreda varför just vi, två nydisputerade forskare i historia och idéhistoria, utvecklat en preferens för mikrohistoria (som sagt, mikrohistoriker fördjupar sig inte i enskildheter för dess egen skull utan använder dem som prisma

21. Sigurður Gylfi Magnússon, "Views into the Fragments: An Approach from a Micro-historical Perspective", *International Journal of Historical Archaeology* 20:182 (2016) s. 188.

22. Se Michel de Certeau, *The Practice of Everyday Life* (Los Angeles 1988) s. 91–93.

23. Brown (2003) s. 10.

för att komma åt något större). Genom att historisera vår egen tankeprocess har vi velat plädera för mikrohistorias potential som verktyg för kritisk granskning av den egna forskarverksamheten och en mer transparent historieskrivning. En sådan granskning kan, om den görs öppet, dessutom få vidare implikationer. I en tid då såväl grundskolans som universitetens styrdokument betonar vikten av att elever och studenter utvecklar en förståelse för hur historia görs krävs det att historiker faktiskt redogör för sitt görande. Dagens offentliga samtal präglas därtill av en tilltagande oförståelse för hur fakta och kunskap blir till, med minskad respekt för både resultat och forskarsamhället som följd. Vi tror inte att en återgång till en mer auktoritär positivistisk samtalskonst är rätt väg framåt. Det behövs snarare en ökad tydlighet med vad en forskningsprocess innebär. Med sitt närgångna tillvägagångssätt – både vad gäller källstudium och framställningsform – erbjuder mikrohistoria en möjlighet för forskaren att bli mer konkret med sin subjektivitet och källornas vansklighet utan att för den sakens skull halka ned i ett träsk av kunskapsrelativism. Mikrohistoria kan på så vis bli ett sätt att manövrera i en värld som på samma gång är flyktig, motsägelsefull och envist beständig. Den kan vara en metod för forskare att bli mer själv-reflekterande och en pedagogisk hjälp för att förklara för andra vad det är vi egentligen gör – och varför.